«Αχαρνείς»

Της Κ. ΡΑΠΑΝΑΚΗ

«Μα εσείς μην αφήστε να φύγει ποτέ ο κωμωδός που υπηρέτης του δίκαιου στέκεται. Πολλά να σας διδάξει έχει...»

Αριστοφάνης

Οι «Αχαρνείς» του Αριστοφάνη παίχτηκαν το 425 π.Χ. δηλαδή κατά τη διάρκεια του έκτου χρόνου του Πελοποννησιακού Πολέμου και σύμφωνα με την έρευνα «είναι το τρίτο έργο του Αριστοφάνη που παίχτηκε στα Λήναια». Δεν έχει εξακριβωθεί σε ποιο χώρο παιζόντουσαν οι παραστάσεις που συμμετείχαν στα Λήναια. Σημαντικό είναι να υπενθυμιστεί ότι τότε, κατά την έκτη χρονιά του Πελοποννησιακού Πολέμου, εκτός από τους νεκρούς, την πείνα και τον αφανισμό, ο λοιμός της πανούκλας στην Αθήνα αποδεκάτιζε όσους απόμειναν.

Ο Στάθης Δρομάζος παρατηρεί: «Η Αθήνα και η Σπάρτη προσπαθούσαν να λύσουν το πρόβλημά τους με την εδαφική επέκταση. Στη σύγκρουση υπήρχε βέβαια και η πολιτική πόλωση δημοκρατίας - ολιγαρχίας. Τα δεινά δεν άργησαν να φανούν. Οι ελεύθεροι μικροπαραγωγοί δεν μπορούσαν να συναγωνιστούν τα εργαστήρια που δούλευαν με δούλους. Τους περίμενε, λοιπόν, η εξαθλίωση κι η δουλεία... Είναι φανερό πως οι μικροϊδιοκτήτες και γενικά οι φτωχοί δεν τον θέλουν τον πόλεμο. Το ίδιο, όμως, συμβαίνει και με τους ολιγαρχικούς της Αθήνας, που δε βρίσκουν κανένα συμφέρον στην εδαφική επέκταση, που εξυπηρετούσε τους σκοπούς των εμπόρων. Νομίζουμε πως τις τάσεις αυτές βρίσκουμε στο φιλειρηνικό έργο του Αριστοφάνη. Ο ποιητής είναι ολιγαρχικός και συναντιέται με τις μάζες στους πόθους τους για την ειρήνη».

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και με αυτό το υπόβαθρο διδάσκονται οι «Αχαρνείς», η παλαιότερη, από τις σωζόμενες κωμωδίες, του ποιητή. Επιπρόσθετα, στον Αριστοφάνη στοίχησε πολλά ο δικαστικός αγώνας που είχε με τον Κλέωνα. Σύμφωνα με την έρευνα: «Κι ο Κλέων ανοίγει ενάντια το δικαστικό αγώνα, γιατί παρόντων ξένων έβρισε την Πολιτεία στα Μεγάλα Διονύσια». Ο Αριστοφάνης και οι «Αχαρνείς» καταλήγουν στα Λήναια διότι δεν δόθηκε στον ποιητή Χορός για τα εν Αστει αφού γνωστοί του Κλέωνα είχαν επηρρεάσει τον επώνυμο άρχοντα.

Ο νεαρός τότε Αριστοφάνης γράφοντας τους «Αχαρνείς» σκιαγραφεί τον Δικαιόπολη (Δίκαιος Πολίτης) και σύμφωνα με τους μελετητές, ο ποιητής ταυτίζεται με αυτόν τον χαρακτήρα. Ο ολιγαρχικός και συντηρητικός Αριστοφάνης συναντάει την επιθυμία του κοσμάκη για ειρήνη. Να έλθει ένα τέλος στην καταστροφή και τους θανάτους. Ο Αριστοφάνης, σύμφωνα με τις πολιτικές πεποιθήσεις του, φτιάχνει στους «Αχαρνείς» τον ήρωα στα πλαίσια της πολιτικής του ιδεολογίας. Ο Δικαιόπολης -γέννημα θρέμμα- του συντηρητικού ποιητή, στέλνει τον Αθηναίο ειρηνόφιλο Αμφίθεο στην Σπάρτη να του εξασφαλίσει ιδιωτική, προσωπική ειρήνη. Ετσι από τις τρεις ξεχωριστές κανάτες που φέρνει ο Αμφίθεος, ο Δικαιόπολης επιλέγει τις τριαντάχρονες σπονδές. Πόσο σύγχρονος φαίνεται ο Αριστοφανικός Δικαιόπολης στην Ελλάδα του σήμερα όπου ο ατομισμός, και ο εαυτουλισμός κάνουν θραύση. Στοιχεία ενθαρρυνόμενα από τον ιμπεριαλισμό και την παγκοσμιοποίηση. Ετσι, που έχουμε, δυστυχώς, κατάληξει στο «ο σώζων εαυτόν σωθήτω».

Στην Επίδαυρο, το Εθνικό Θέατρο στις 15-16/07/05 παρουσίασε τους «Αχαρνείς» του Αριστοφάνη σε μετάφραση Παντελή Μπουκάλα και σκηνοθεσία Βαγγέλη Θεοδωρόπουλου. Επειδή ο Αριστοφανικός λόγος κατέχει δικαιωματικά την πρώτη θέση σε κάθε παράσταση κωμωδίας του ποιητή, ξεκινώ από τη μετάφραση. Στην θαυμάσια μετάφρασή του στο Αρχαίο Δράμα, ο Παντελής Μπουκάλας μας παραδίδει μία εξαίρετη εργασία όπου η ποιητική γραφή του Αριστοφάνη χρωματίζεται και τονίζεται. Οπως πολύ σωστά παρατηρεί ο ίδιος ο μεταφραστής στο πρόγραμμα του θεάτρου: «Ο Αριστοφάνης, μέγας ποιητής, απαιτεί να τον εμπιστευτούμε. Οχι να τον ποκαταστήσουμε».

Επίσης και ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος σκηνοθετεί στο δύσκολο χώρο της Επιδαύρου με μέτρο, απόλυτη προσοχή, χωρίς επικίνδυνες, άτοπες και παράτολμες κινήσεις και ακροβασίες. Μας δίνει μια αρκετά καλή παράσταση. Με σκηνοθετική συναίνεση, η εικόνα της παράστασης είναι χάρμα οφθαλμών μεσ' από τα όμορφα, έντονα χρώματα στα εξαιρετικά σκηνικά του Αντώνη Δαγκλίδη και τα επιτυχημένα κοστούμια του Αγγελου Μέντη. Μία καλοσχεδιασμένη εικόνα που θυμίζει Θέατρο Σκιών και πίνακες του Θεόφιλου. Αλλά την παράσταση στολίζει η έξοχη χορογραφία της Αγγελικής Στελλάτου η οποία δεν καταφεύγει σε εύκολες επιθεωρησιακές λύσεις, αλλά διατηρεί ένα σφιχτοδεμένο σύνολο σε πλήρη αρμονία. Πολύ καλή και η μουσική του Θάνου Μικρούτσικου αν και νομίζω η μουσική αναφορά στον εθνικό μας ύμνο ήταν άτοπη.

Ελαμψε - έστω και με μικρόφωνο - ο Λάκης Λαζόπουλος στο ρόλο του Δικαιόπολη. Αριστα. Επίσης εύγε και στον Δημήτρη Πιατά. Πολύ καλά έπαιξαν οι: Λ. Μαλκότσης, Κ. Γαλανάκης, Σ. Τζεβελέκος και Π. Λάρκου. Μια θαυμάσια παράσταση που δικαίωσε τον Αριστοφάνη.